

словами, в законодательных актах этого периода нашли отражение многие принципы, которые позже стали выводом как для современного международного права (например, многие из них были сформулированы во Всеобщей декларации прав человека, ст. 3 гласит, что каждый человек имеет право на жизнь, свободу и личную неприкосновенность, ст. 18 устанавливает право на свободу мысли, совести и религии, ст. 19 – право на свободу убеждений и на свободное выражение их), так и для национальных правовых систем многих государств, в том числе и республиканец и Беларусь.

Список использованных источников:

1. Матарас, В. Н. Политико-правовые взгляды Ф. Скорины / В.Н. Матарас // Статут Великого княжества Литовского 1529 года - фундамент развития белорусской государственности и конституционализма: к 480-летию принятия: сб. науч. пр.; ред.: С. А. Балашенко [и др.]. - Минск: РИВШ, 2009. - С. 61-64.
2. Подокшин, С. А. Белорусская мысль в контексте истории и культуры / С. А. Подокшин. - Минск: Бел. наука, 2003. - 316 с.
3. Екадумова, И. И. Идея естественного права в творчестве белорусских мыслителей эпохи Возрождения / И. И. Екадумова // Статут Великого княжества Литовского, Русского и Жемойтского 1566 г.: к 450-летию издания: материалы республиканец. наук. В-упр. круглого стола, Минск, 1 апреля. 2016 г. / ред.: Т. И. Довнар (гл. Ред.) [И др.]. - Минск: БГУ, 2016. - С. 118-121.
4. Франциск Скорина и его время: Энцикл. справочник / ред.: И. П. Шемякин [и др.]. - Минск: Белсат, 1990. - 631 с.
5. Вишневский, А.Ф. История государства и права Беларуси в документах и материалах: учеб. Пособие / А.Ф. Вишневский, И.А. Юхо. - Минск, 2003 - 320 с.
6. Любецкая С. Вопросы развития института судебных расходов в уставах ВКЛ / С. Любецкая // Судебный вестник. - 2017. - № 2. - С. 74-76.

Білоус О. А.

Магістрантка 1-го курсу історичного факультету ЖДУ ім. І. Франка, м. Житомир, Україна

Науковий керівник: Рудницька О. П., кандидат юридичних наук, доцент, ЖДУ ім. І. Франка, м. Житомир, Україна

Мирова юстиція в Україні за Судовою реформою 1864 року

Дослідження питань діяльності судових органів та, зокрема, їх історії є актуальним на сучасному етапі розвитку суспільства. Адже, кожна держава та суспільство, які є справді соціальними, демократичними та правовими, повинні мати компетентне, правомочне та ефективне місцеве правосуддя. Про це свідчить історія, а з позицій сьогодення у цьому можна перекоонатися, спостерігаючи правовий досвід переважної більшості розвинутих країн, де давно вже існують місцеві судові установи, наближені до населення.

Очевидно, що важливих заходів у сфері судоустрою та судочинства можна досягти лише завдяки організації власного українського місцевого суду, наближеного до населення. І розпочинати цю необхідну та важливу роботу доведеться з вивчення та узагальнення власного історичного досвіду, який в українського народу досить й досить багатий, починаючи від „миротворних” чи „полюбовних” судів, що діяли на території України у XVII-XVIII ст., й закінчуючи мировими судовими установами, які були введені на території українських губерній за судовою реформою 1864 р.

Мета нашої статті – аналіз головних структурних та функціональних особливостей інституту мирових суддів, створеного на території України за Судовою реформою 1864 року.

В результаті здійснення судової реформи 1864 р. у Росії, її судову систему було докорінно змінено. Одним із найважливіших нововведень судової реформи був мировий суд. Його розробці та оформленню в цілісний інститут передував довгий та складний період пошуку ґрунтовної концепції, її трансформації відповідно до тих або інших поглядів учасників підготовки судової реформи.

Формувалися мирові суди двома способами: на підставі опосередкованих виборів місцевим населенням та шляхом призначення суддів від уряду. За Судовими статутами 1864 р. пріоритетним началом комплектування мирових судів було виборне.[3, 12-16].

Згідно з порядком обрання та призначення мирових суддів (глава II-га розділу Першого Заснування судових установ) в мирові судді можуть бути обраними ті з місцевих жителів, котрі мають 25 повних років, отримали середню чи вищу освіту або склали відповідний іспит та працювали не менше 3-х років на посадах, що дають змогу набути практичних навичок з провадження судових справ, мають майновий ценз, вдвічі більший від того, який дає право брати участь у виборах гласних в повітові земські установи.

Мировими судьями не могли бути особи, що перебувають під слідством чи судом, а також ув'язнені в тюрму, чи піддані більш суворому покаранню і не виправдані судовими вирокками; виключені зі служби рішенням суду, з дворянських зібрань рішеннями цих зібрань; особи, оголошені неплатоспроможними боржниками; особи, котрі перебувають під опікою за марнотратство. Священнослужителі не могли брати на себе обов'язків мирового судді чи обов'язків почесного мирового судді. Мирові судді у місцевостях, де були запроваджені земські установи (а це головним чином центральна Росія), обиралися строком на три роки на повітових земських зборах. А в столицях і в Одесі — міськими думами. На окраїнах, зокрема й в Київській, Подільській, Волинській губерніях і в чорноморській області вони призначалися міністром юстиції, безстроково [1,3]. Окрім власне мирових суддів (праця котрих оплачувалася із земського бюджету) були ще й почесні мирові судді, які здійснювали судово-мирову діяльність безоплатно.

Мировий суддя при відправленні правосуддя був одягнений у формений мундир та мав знак розрізнення з написом «мировий суддя» і вказівкою на дату введення мирових установ (20 листопада 1864).

Першу інстанцію для мирових судів становили дільничні та почесні мирові судді, які діяли на територіях відповідних дільниць у межах судово-мирового округу й до компетенції яких входило одноособове вирішення малозначних цивільних і кримінальних справ.

Другою інстанцією були з'їзди мирових суддів, які здійснювали апеляційний розгляд – стосовно неостаточних та касаційний – щодо остаточних рішень та вироків мирових судів першої інстанції.

Вищою судовою інстанцією щодо мирових судів був Сенат, який здійснював функції органу касаційного провадження зі справ, розглянутих мировими судами та з'їздами мирових суддів.

Встановлення Судовими статутами 1864 р. такої конструкції для мирових судів, зокрема, створення для них власної другої інстанції – з'їздів мирових суддів, призвело до того, що у загальній судовій системі Російської імперії вони посіли досить автономне місце стосовно окружних судових установлень [4, 15-19].

Мировим суддям були підсудні незначні кримінальні справи, за вчинення яких закон передбачав покарання у вигляді догани, зауваження, грошові стягнення не більше 300 рублів, арешт до 3-х місяців та ув'язнення в тюрму не строк до 1-го року; справи про невиконання законів, розпоряджень, вимог, постанов урядової й поліцейської влади, про образу поліцейських і інших службовців адміністративних і судових органів; справи про порушення пристойності під час богослужіння (ст. 33 Статуту кримінального судочинства) [2,23].

У цивільних справах мировим суддям були підсудні позови на суму не вище 500 рублів [2,23].

Отже, можна зробити висновок, що мировий суд, створений за Судовою реформою 1864 р., виконав покладені на нього завдання та справді став „нарідним каменем” судових перетворень середини XIX ст.

Статистичні відомості свідчать, що навіть незважаючи на велике професійне навантаження, яке протягом року припадало на одного мирового суддю, його правозастосовча діяльність була досить ефективною та успішною.

Список використаних джерел:

1. Попелюшко В. О. Мирові суди: міжнародний та вітчизняний досвід // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». — 2011. — № 1(3). — С. 3.

2. Смирнова Я. Б. Становление и развитие института мировых судей в России в свете судебной реформы 1864 года. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Специальность: 12.00.01 — теория и история права и государства; история правовых учений. Ставрополь: СевКавГТУ, 2003. 204 с. С. 23.

3. Шигаль Д.А. До питання розробки інституту мирових суддів у процесі підготовки судової реформи 1864 р. в Російській імперії // Проблеми законності: Республ. міжвідом. наук. зб. / Відп. ред. В.Я. Тацій. — Х.: Нац. юрид. акад. України, 2004. Вип.65. С.12-16.

4. Шигаль Д.А. З'їзди мирових суддів в Російській імперії за судовою реформою 1864 р. // Проблеми законності: Республ. міжвідом. наук. зб. / Відп. ред. В.Я. Тацій. Х.: Нац. юрид. акад. України, 2004. Вип.69. С.15-19.

5. Чехович В. А. Судова реформа 1864 // Юридична енциклопедія: В 6-ти тт. Т. 5: Н — П. К., 2003. — С. 702.

6. Шандра В. С. Судова реформа 1864 // Енциклопедія історії України: Т. 9: Прил. С / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. — К.: Видавництво «Наукова думка», 2012. С. 891–892.

Борисюк О. В.

Магістрантка 1 курсу спеціальності «Право» ЖНАЕУ м. Житомир, Україна

Науковий керівник Ляшенко Р. Д., кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри правознавства ЖНАЕУ, м. Житомир, Україна

Пілотний проект з реформування природоохоронної галузі в Україні

Реформування природоохоронної галузі та екологічного законодавства - це складова еколого-правової доктрини, складний і тривалий в часі динамічний процес та провідний напрямок політики держави. Державна екологічна політика – це комплекс заходів, які держава спрямовує на охорону довкілля та раціональне природокористування.